

Vergaderjaar 1986–1987

19968

Herziening van de deelnemingsvrijstelling in de vennootschapsbelasting

Nr. 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

1. Inleiding

De deelnemingsvrijstelling zoals die is geregeld in artikel 13 van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 (verder: de Wet Vpb) bepaalt, in grote lijnen, dat voordelen (zowel positieve als negatieve) uit hoofde van een deelneming zijn vrijgesteld van de heffing van vennootschapsbelasting. Hierop is één uitzondering gemaakt: een verlies op een deelneming, dat tot uitdrukking komt nadat het lichaam waarin wordt deelgenomen is ontbonden, is aftrekbaar (liquidatieverlies).

Gebleken is dat deze vrijstelling een aantal mogelijkheden tot oneigenlijk gebruik in zich bergt, in het bijzonder op het punt van de regeling voor liquidatieverliezen. In dit voorstel van wet worden door mij voorstellen gedaan om aan dit oneigenlijk gebruik een einde te maken. De budgettaire meeropbrengst van dit voorstel van wet kan worden gesteld op f 170 mln. per jaar.

Deze wet treedt, zo stel ik voor, in werking twee dagen na de datum van publikatie van het Staatsblad, waarin de wet wordt geplaatst.

Bij de Tweede Kamer is aanhangig het voorstel van wet van het lid van de Tweede Kamer de heer Vermeend tot wijziging van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 met het oog op het tegengaan van mogelijkheden tot oneigenlijk gebruik (reparatiewetgeving) (kamerstukken II, 19 729). Een vergelijking op hoofdpunten van het voorliggende wetsvoorstel met het ontwerp-Vermeend is bij deze memorie gevoegd als bijlage 1.

2. De deelnemingsvrijstelling in de vennootschapsbelasting

De in de wet Vpb opgenomen regeling van de deelnemingsvrijstelling stoelt op de gedachte dat in een deelnemingsverhouding zowel winsten als verliezen voor de vennootschapsbelasting slechts éénmaal in aanmerking dienen te worden genomen. Zonder de deelnemingsvrijstelling zou de situatie ontstaan dat bij de dochter belastbare winst ook nog eens bij de moeder zou worden belast. De vrijstelling beoogt heffing over de winst bij de dochter en vrijstelling bij de moeder. Ten aanzien van een liquidatieverlies zou de vrijstelling haar doel evenwel voorbijschieten: zonder een nadere regeling zou een door de dochter geleden verlies verloren gaan omdat dit verlies noch bij de ontbonden dochter noch, op grond van

de deelnemingsvrijstelling, bij de moeder in aanmerking zou kunnen komen. Daarom is in artikel 13, vijfde lid, van de Wet Vpb bepaald dat de deelnemingsvrijstelling op een dergelijk verlies geen toepassing vindt. Zo ontstaat een systeem waarbij winsten zowel als verliezen voor de vennootschapsbelasting slechts éénmaal in aanmerking worden genomen.

De uitwerking van deze opzet, die naar mijn oordeel overigens juist is, laat, zo is gebleken, op een aantal punten oneigenlijk gebruik toe. Het gaat hierbij om de volgende aangelegenheden:

- de eis dat er sprake moet zijn van bezit van de deelneming sedert het begin van het jaar (het zogenaamde annaal bezit) is overgenomen uit de regeling zoals die gold vóór de Wet Vpb en bedoelde een anti-misbruikbepaling te zijn. In de huidige structuur is deze eis te beschouwen als een anachronisme, dat in de praktijk averechts werkt (zie hierna onderdeel 3);
 - het is mogelijk een vordering op een niet solvabele dochter ten laste van de winst af te waarderen en vervolgens deze vordering voor het nominale bedrag aan te wenden voor storting op door de dochter uitgegeven aandelen. Indien het daarna weer beter gaat met de dochter is belastbare aangroei van de vordering tot het nominale bedrag getransformeerd in vrijgestelde voordelen uit de deelneming (zie hierna onderdeel 4);
 - het is mogelijk een buitenlandse vaste inrichting, waarvan de verliezen ten laste van de in Nederland belastbare winst zijn gebracht, onder te brengen in een dochter waardoor de latere verrekening van die verliezen met positief buitenlands inkomen (als gevolg waarvan het door Nederland gegeven voorschot op de buitenlandse verliescompensatie wordt vereffend) wordt voorkomen. De deelnemingsvrijstelling houdt namelijk thans geen rekening met dergelijke sfeerovergangen (zie hierna onderdeel 5);
- de regeling voor liquidatieverliezen biedt diverse mogelijkheden voor oneigenlijk gebruik:
 - a. door middel van een tussenholding; verliezen die bij een tussenholding niet aftrekbaar zijn op grond van de deelnemingsvrijstelling kunnen thans bij de moeder tot aftrek leiden door liquidatie van die tussenholding;
 - b. door een lichaam waarin wordt deelgenomen te ontbinden, maar de door dat lichaam gedreven onderneming elders binnen het concern voort te zetten;
 - c. door een «fiscale veelheid»; deze uitdrukking ziet op het geval dat hetgeen in feite één materiële onderneming is, wordt verdeeld over een aantal lichamen. Een saldering van «plussen en minnen» binnen de onderneming wordt daarmee voorkomen; de plussen vallen onder de deelnemingsvrijstelling, de minnen kunnen via de regeling voor liquidatieverliezen ten laste van de winst van de moedermaatschappij worden gebracht;
 - d. door middel van «Holland-routing»; deze uitdrukking ziet op het geval dat een internationaal opererend buitenlands concern een risicovolle dochter onder de Nederlandse tak van het concern hangt, zonder dat daarmee een wezenlijke band bestaat, waarbij een belangrijk punt van overweging is dat bij een eventuele deconfiture van de buiten Nederland gevestigde dochter een tegemoetkoming van de Nederlandse fiscus wordt verkregen doordat alsdan een liquidatieverlies in aanmerking wordt genomen.

Tevens blijkt de regeling in de praktijk uitvoeringstechnische moeilijkheden te geven waar het gaat om de bepaling van de omvang van het liquidatieverlies. In onderdeel 6 ga ik nader in op een en ander.

De hiervoor beschreven vormen van oneigenlijk gebruik worden in pregnante gevallen reeds thans in de uitvoering bestreden. Ik meen echter dat het – gelet op de ingewikkelde aard van de materie, de grote inspanning die de bestrijding in de uitvoering betekent en de onzekere

uitkomst – beter is het oneigenlijk gebruik mede door middel van een algemeen geldende wettelijke regeling aan te pakken.

3. Annaal bezit

In 1931 werd de Wet op de Dividend- en Tantiëmebelasting 1917 gewijzigd in die zin dat, voor de toepassing van de deelnemingsvrijstelling voortaan annaal bezit werd geëist. Deze eis werd ingevoerd om het zogenaamde dividend-stripping tegen te gaan. Dit dividend-stripping hield in dat aandelen cum dividend werden gekocht en ex dividend werden afgestoten. Het meegekochte en daarna ontvangen dividend verminderde de belaste uitdeling.

In de huidige wet is deze eis om verschillende redenen ongewenst. Allereerst gebiedt goed koopmansgebruik om het meegekochte dividend in mindering te brengen op de koopprijs van de deelneming. Bij uitbetaling van dat dividend ontvangt de moederverenootschap in wezen immers een deel van de koopprijs terug. Er ontstaat hier dus geen winst, zodat de vraag of de deelnemersvrijstelling van toepassing is, niet aan de orde komt. Reeds om deze reden kan de eis van het annaal bezit worden geschrapt: de eis is overbodig geworden. Er zijn echter ook nog twee andere redenen om het annaal bezit te schrappen. In de eerste plaats kan de eis van het annaal bezit ertoe leiden dat interim-dividend, dividend uit winst welke is behaald na de aankoop van de deelneming, wordt belast. Dit is onredelijk omdat de winst reeds bij die deelneming is belast. Door de annaal-bezitseis bestaat voorts de mogelijkheid tot een aftrekbare afwaardering van deelnemingen in het jaar van de verkrijging. Door de annaal bezitseis is de deelnemingsvrijstelling immers niet van toepassing. Vanuit een theoretisch standpunt is er echter geen reden om de afwaardering van een deelneming in het eerste jaar anders te behandelen dan afwaarderingen die daarna plaatsvinden. Daar komt nog bij dat het voor de inspecteur zeer moeilijk is om de door de belastingplichtige gepresenteerde afwaardering – veelal gebaseerd op de stelling dat sprake is van een miskoop – naar behoren te toetsen.

Ik stel dan ook voor – gelet op dit alles – om de annaal-bezitseis af te schaffen.

4. Vorderingen

Dochtermaatschappijen kunnen door de moeder deels met geldleningen van de nodige middelen worden voorzien. De door de dochter betaalde rente over de leningen is bij haar aftrekbaar en bij de moeder belast. De moeder heeft, ingeval het slecht gaat met de dochter en het onwaarschijnlijk is dat de lening wordt terugbetaald de mogelijkheid om de vordering op de dochter ten laste van haar winst af te waarderen. Ik ga er dan uiteraard van uit dat het gaat om geldleningen die ook door willekeurige derden zouden zijn verstrekt; er is dus geen sprake van informeel kapitaal. Wanneer nu op grond van de resultaten van de dochter deze weer solvabel wordt, zullen de vorderingen op een zeker moment weer tot de nominale waarde dienen te worden opgewaardeerd, waardoor bij de moeder belaste winst ontstaat. In de praktijk blijkt het echter voor te komen dat de belaste opwaardering wordt ontlopen. Zo men ziet aankomen dat er winst moet worden genomen, wordt de vordering voor het nominale bedrag omgezet in aandelenkapitaal van de dochter. De waarde-aangroei van dit deel van de deelneming – de voormalige vordering – leidt dan tot vrijgestelde deelnemingswinst in plaats van belaste aangroei van een vordering (BNB 1978/140). Op deze manier wordt de afwaardering tot een definitieve aftrekpost gemaakt, waar daar in feite geen reden voor is. Ik stel dan ook voor om aan dit oneigenlijk gebruik een einde te maken. Voorgesteld wordt om tot het bedrag van de afwaardering van een vordering welke is gebruikt tot storting op aandelen in het lichaam waarin

wordt deelgenomen, de deelnemingsvrijstelling niet toe te passen op de positieve voordelen uit die deelneming.

5. Vaste inrichting wordt deelneming

Een Nederlandse onderneming die in het buitenland activiteiten wil starten kan daarvoor twee manieren kiezen. Zij kan kiezen voor het oprichten van een dochtervennootschap waardoor de deelnemingsvrijstelling van toepassing wordt en zij kan kiezen voor het uitoefenen van haar activiteiten in het buitenland door middel van een vaste inrichting (een juridisch onzelfstandig onderdeel van de Nederlandse onderneming). Het starten van ondernemingsactiviteiten gaat veelal gepaard met (aanloop)verliezen. Zo een Nederlands bedrijf de vaste inrichting als vorm kiest waarin zij haar buitenlandse activiteiten drijft, wordt het resultaat van die activiteiten direct tot het resultaat van de moeder gerekend, waardoor in het geval van verliezen directe verliesrekening van het buitenlandse verlies met de Nederlandse winst plaatsvindt. Gaat de vaste inrichting later positieve resultaten behalen dan worden deze positieve voordelen niet vrijgesteld tot het bedrag van de verliezen, die eerder ten laste van de in Nederland belastbare winst waren gebracht. Deze verliescompensatieregeling kan echter worden ontlopen door de vaste inrichting tijdig om te zetten in een deelneming. Hierdoor kan de moeder ten aanzien van de voordelen uit de deelneming een beroep doen op de deelnemingsvrijstelling en worden deze niet belast. Door de omzetting komen de verliezen geleden door de vaste inrichting, dus definitief ten laste van de Nederlandse winst.

Deze vorm van oneigenlijk gebruik van het deelnemingsregime wil ik bestrijden door op de positieve voordelen uit de deelneming waaraan de vaste inrichting is overgedragen, de deelnemingsvrijstelling niet toe te passen tot het bedrag van de in de afgelopen acht jaren ten laste van de in Nederland belastbare winst gebrachte vaste-inrichting-verliezen, voor zover deze nog niet zijn verrekend met vaste-inrichting-winsten. Met de genoemde acht jaren is aansluiting gezocht bij het Besluit voorkoming dubbele belasting. In het vaste-inrichting-regime krijgt het verlies na acht jaren een definitief karakter: winsten die daarna ontstaan worden niet meer verrekend met de eerder geleden verliezen. Bij de voorgestelde bepaling in de deelnemingsvrijstelling zou zulk een beperking in de tijd echter niet juist zijn, aangezien in deelnemingsverhoudingen het tijdstip waarop voordelen aan de moeder toevloeien, anders dan in het vaste-inrichting-regime, naar believen kan worden vertraagd. Een beperking in de tijd zou dus uitnodigen tot het ophouden van dividenduitkeringen tot na afloop van de gekozen termijn. Mijn voorstel is dus om hier geen beperking aan te brengen.

6. Liquidatieverliezen

Algemeen

De regeling ter zake van liquidatieverliezen is bij de indiening van het ontwerp dat heeft geleid tot de Wet Vpb gemotiveerd met het feit «dat door de liquidatie van de dochter voorgoed de mogelijkheid verloren gaat de verliezen van deze maatschappij nog met winsten van haarzelf te compenseren. In stede van dit onverrekend gebleven verlies vast te stellen en over te brengen naar de moedermaatschappij – welk regime op grote praktische bezwaren zou stuiten – hebben de ondergetekenden gemeend aansluiting te moeten zoeken bij het verlies dat zich bij de moedermaatschappij manifesteert» (memorie van toelichting, wets-ontwerp vennootschapsbelasting 1960, 6000, nr. 3, blz. 20).

Het gaat dus om het verloren gaan van de compensatiemogelijkheden bij de dochter. Dit is het dragende element van de huidige bijzondere

voorziening van artikel 13, vijfde lid, Wet Vpb. De regeling zoals die thans is uitgewerkt, laat evenwel oneigenlijk gebruik toe door middel van de in paragraaf 2 genoemde methodes:

- a. tussenholding;
- b. voortzetting;
- c. fiscale veelheid;
- d. Holland-routing.

Tevens is in de praktijk gebleken dat de toepassing van de huidige regeling tot problemen leidt. Daarom worden voorstellen gedaan om die moeilijke hanteerbaarheid van de bepaling voor de inspecteur te vergemakkelijken door middel van het in het leven roepen van een zwaardere bewijslast voor de belastingplichtige en een zogenaamde dividendcorrectie.

Bewijslast

De huidige regeling ter zake van liquidatieverliezen houdt in dat de belastingplichtige de omvang van zijn verlies aannemelijk moet maken. Het gaat hier dus om de in het fiscale recht normale vorm van bewijsvoering. In de praktijk blijkt deze vorm van bewijsvoering niet te voldoen. Bij het bepalen van de omvang van het liquidatieverlies zijn vele elementen van belang: zie de uiteenzetting hierna over de dividendcorrectie. Voor de inspecteur is het thans moeilijk te beoordelen of deze elementen wel alle door de belastingplichtige (correct) zijn weergegeven bij zijn berekening van het liquidatieverlies.

Deze situatie kan worden verbeterd door de belastingplichtige, behoudens waar het gaat om de fiscale positie van een derde, een in het fiscale recht eveneens voorkomende, zwaardere vorm van bewijsvoering op te leggen, die wordt aangeduid met «blijken», inhoudend volgens Hoge Raad 27 januari 1971, BNB 1971/55, dat het gestelde overtuigend moet worden aangetoond.

Naar mijn oordeel is het redelijk deze zwaardere bewijslast op te leggen; de inspecteur heeft immers ter beoordeling van het verlies, gegevens nodig die zich over een zeer lange periode kunnen uitstrekken, waarin zij nog niet van belang waren. De inspecteur zal daardoor in het algemeen niet over deze gegevens beschikken, terwijl deze voor hem onontbeerlijk zijn.

Als overgangsmaatregel wordt voorgesteld dat ten aanzien van relevante feiten die betrekking hebben op een periode sedert welke, bij het in werking treden van deze wet, 10 jaren of meer zijn verstreken, kan worden volstaan met aannemelijk maken.

Dividendcorrectie

De omvang van een liquidatieverlies wordt berekend door het door de belastingplichtige voor zijn deelneming opgeofferde bedrag te verminderen met de liquidatie-uitkering. Het opgeofferde bedrag is het bedrag dat de moeder heeft betaald voor de verwerving van het belang in de dochter (bij een reeds bestaand lichaam) of het bedrag dat de moeder als kapitaal heeft ingebracht (bij een door de moeder in het leven geroepen dochter). Dit bedrag moet in de loop der tijd worden vermeerderd indien (eventueel informele) kapitaalstortingen plaatsvinden. Het bedrag moet worden verminderd met kapitaalonttrekkingen en uitkeringen van meegekochte open en stille reserves (bij een zelf opgerichte dochter speelt dit laatste uiteraard niet). De uitkeringen van meegekochte reserves kunnen worden gesteld op de positieve voordelen uit de deelneming, voor zover deze voordelen het bedrag overtreffen van de gedurende de bezitsperiode behaalde, uitdeelbare winst van de dochter, verminderd met hetgeen ten tijde van de verkrijging van de dochter is opgeofferd boven het vermogen

van de dochter zoals dat vermogen uit de jaarrekening van de dochter blijkt. Door de winst van de dochter gedurende de bezitsperiode aldus te verminderen komt de winst ter zake van die dochter, beoordeeld vanuit de moeder, in beeld. Voor zover de door de moeder genoten «voordelen» haar winst uit hoofde van de dochter overtreffen, moet voor de toepassing van de regeling voor liquidatieverliezen worden aangenomen dat (een deel van) het opgeofferd bedrag is terugbetaald.

Het bedrag van de liquidatie-uitkering wordt gevormd door de (waarde van de) uitkering bij de liquidatie van de dochter voor zover die de moeder toekomt, daaronder begrepen de eventuele dividenduitkeringen na het (al dan niet stilzwijgende) besluit tot ontbinding van de dochter. Een probleem schuilt nu in dit laatste: het is voor de inspecteur veelal niet duidelijk wanneer dat besluit is genomen. Dat besluit zal immers – materieel of stilzwijgend – veelal reeds zijn genomen vóór het formeel blijkt uit, bij voorbeeld, een verslag van de aandeelhoudersvergadering. De inspecteur verkeert derhalve in een moeilijke bewijsrechtelijke positie. Een nadere voorziening op dit punt wordt door mij dan ook voorgesteld om de praktische hanteerbaarheid van de regeling van de liquidatieverliezen te bevorderen. Hierbij is er door mij van uitgegaan dat enige tijd vóór de daadwerkelijke staking van de onderneming in de dochter, het besluit tot liquidatie daarvan zal zijn genomen. Ik stel dan ook voor te bepalen dat tot de liquidatie-uitkering in elk geval worden gerekend de positieve voordelen welke door de moeder zijn genoten in het derde jaar voorafgaand aan het jaar waarin de deelneming haar onderneming geheel of nagenoeg geheel heeft gestaakt en de positieve voordelen genoten in de daaropvolgende jaren. Uiteraard is de periode van drie jaar een arbitraire keuze maar ik meen dat met deze termijn op redelijke wijze rekening wordt gehouden met de eerder beschreven feitelijke situatie.

Tussenholding

De huidige wettekst houdt er geen rekening mee dat de geliquideerde deelneming een tussenholding kan zijn, hetgeen tot gevolg heeft dat:

- verliezen tweemaal aan de fiscus kunnen worden gepresenteerd: als liquidatieverlies bij de moeder ter zake van de liquidatie van de tussenholding en via de gewone verliescompensatie bij de werkmaatschappij;
- de belastingplichtige door liquidatie van een tussenholding een deelnemingsverlies kan realiseren in de vorm van een liquidatieverlies op het moment dat het hem het gunstigst uitkomt en dat niet is gebonden aan de ontbinding van de werkmaatschappij.

Dat de huidige wettekst onvolkomen is hangt samen met het volgende. Bij een tussenholding worden verliezen (andere dan liquidatieverliezen) uit hoofde van haar dochters niet in aanmerking genomen. Desondanks worden deze verliezen bij letterlijke toepassing van de huidige wet gehonoreerd bij de moeder indien de moeder de tussenholding liquideert. In feite worden hierdoor dus verliezen die op grond van de deelnemingsvrijstelling bij de tussenholding zijn vrijgesteld bij de moeder aftrekbaar gemaakt.

Ik stel daarom voor om het beginsel van de deelnemingsvrijstelling ook toe te passen binnen de regeling voor liquidatieverliezen: voor zover het liquidatieverlies voortvloeit uit bij de geliquideerde deelneming (de tussenholding), op grond van de deelnemingsvrijstelling, niet aftrekbaar negatieve deelnemingsresultaten, is het liquidatieverlies niet aftrekbaar. Bij een tussenholding is dus een splitsing van het liquidatieverlies nodig in een in aanmerking te nemen deel en een niet in aanmerking te nemen deel. Voor zover er sprake is van verliezen – andere dan liquidatieverliezen – geleden op deelnemingen van de tussenholding, wordt voorgesteld om deze verliezen niet als liquidatieverlies te accepteren, daar die verliezen immers de afspiegeling zijn van de verliezen in de deelnemingen welke

ook nog verrekenbaar zijn bij de deelnemingen zelf. Is er sprake van andere verliezen dan wordt voorgesteld om deze wel als liquidatieverlies te accepteren, daar anders deze verliezen, na de liquidatie, verloren zouden gaan.

Betreft het een buitenlandse tussenholding, dan kunnen negatieve deelnemingsresultaten bij deze tussenholding al dan niet aftrekbaar zijn. Dat is afhankelijk van het buitenlandse regime. Bij liquidatie van de tussenholding mogen negatieve resultaten uit deelnemingen van die tussenholding echter niet tot een aftrekbaar liquidatieverlies bij de Nederlandse moeder leiden omdat deze resultaten door de liquidatie van tussenholding, voor het vervolg onder het Nederlandse deelnemingsregime worden gebracht. Mijn conclusie is dus dat, ongeacht het buitenlandse deelnemingsregime, liquidatieverliezen ter zake van buitenlandse tussenholdings niet aftrekbaar behoren te zijn waar het gaat om negatieve deelnemingsresultaten van die tussenholdings.

Voortzetting

In het navolgende ga ik in op de situatie dat de deelneming weliswaar formeel wordt geliquideerd, maar dat de onderneming als zodanig binnen het concern geheel of gedeeltelijk wordt voortgezet. Dit voortzetten kan bij voorbeeld geschieden doordat de onderneming wordt ondergebracht in een andere deelneming of doordat de onderneming voortaan een vaste inrichting van de belastingplichtige vormt. Naar mijn mening is in die situatie de tijd voor de eindafrekening – dat is toch kort gezegd de strekking van de regeling voor liquidatieverliezen – nog niet gekomen. Ik acht het onjuist dat een belastingplichtige naar believen, door de onderneming in een ander onderdeel van het concern onder te brengen, de verliescompensatiemogelijkheden bij de dochter kan verruilen voor een liquidatieverlies. Het strookt met de intentie van de deelnemingsvrijstelling, namelijk rekening te houden met een economische verwevenheid van lichamen, het sluitstuk van die regeling – de regeling voor liquidatieverliezen – eerst toe te passen op het moment dat de band tussen de onderneming van het ontbonden lichaam en het concern echt is verbroken, dat wil zeggen eerst bij staking of bij vervreemding van een buitenstaander.

Voorgesteld wordt ook bij gedeeltelijk voortzetten van de activiteiten van de ontbonden deelneming in een andere deelneming of in de vorm van een vaste inrichting het liquidatieverlies – in zijn geheel – nog niet in aanmerking te nemen. Bij een sanering waarbij grotere of kleinere delen van de onderneming worden afgesloten, blijft immers de mogelijkheid bestaan de geleden verliezen goed te maken met het resterende deel van de onderneming. Voorts zou een eventuele splitsing van het liquidatieverlies in een wel en in een (nog) niet in aanmerking te nemen deel uitvoerigstechnisch bezwaarlijk zijn.

Een op grond van de voorgestelde nieuwe regeling in eerste aanleg niet in aanmerking genomen liquidatieverlies kan later, bij liquidatie van de voortzettende deelneming of de vaste inrichting, alsnog in aanmerking worden genomen. Met het oog op de rechtszekerheid stel ik voor een dergelijk verlies op verzoek van de belastingplichtige reeds aanstonds bij beschikking vast te stellen.

Fiscale veelheid

De term «fiscale veelheid» ziet op de mogelijkheid dat overeenstemmende activiteiten – bij voorbeeld de exploratie van delfstoffen door een reeks boringen op verschillende plaatsen – kunnen worden gesplitst over een aantal dochters. Onder de huidige regeling kan hiermee worden bereikt dat de winst van succesvolle dochters naar een buitenlands tarief worden belast, terwijl de verliezen van de mislukkingen, via de regeling voor liquidatieverliezen, tegen het Nederlandse tarief ten laste van de winst van de moeder komen.

Voorshands meen ik af te moeten zien van het doen van voorstellen ter zake. In de eerste plaats zou een regeling zowel uit wetstechnisch als uit uitvoeringstechnisch oogpunt gecompliceerd zijn. Overkill zou voorts – ook bij vergaande detaillering – niet zijn te vermijden. Daarom meen ik, mede gelet op de, voor zover mij bekend, geringe omvang tot op heden, dat het thans niet opportuun is om een wettelijke regeling op dit punt voor te stellen. Mocht echter in de toekomst blijken dat de «fiscale veelheid» zich in betekenende mate zal gaan voordoen dan zal ik alsnog met voorstellen ter zake komen.

Holland-routing

Een buitenlands, internationaal opererend concern met een Nederlandse tak kan, als gevolg van de behandeling in Nederland van deelnemingsvooren nadelen, in de verleiding komen een buitenlandse dochter onder de Nederlandse tak van het concern te «hangen» – zonder dat daarmee een wezenlijke band bestaat – om, zonder de kans te lopen dat winst van de dochter hier wordt belast, bij een eventuele déconfiture te profiteren van de regeling voor liquidatieverliezen.

In dit verband wordt een maatregel voorgesteld, inhoudende dat zo het belang bij de Nederlandse belastingplichtige grotendeels berust bij een niet in Nederland gevestigd lichaam het liquidatieverlies ter zake van de buitenlandse dochter slechts beperkt verrekenbaar is, namelijk slechts met de resultaten van de onderneming van de Nederlandse belastingplichtige in de lijn van de normale uitoefening waarvan het aanhouden van die deelneming lag.

7. Complicering van de wetgeving

Uitgangspunt bij dit wetsvoorstel is het tegengaan van oneigenlijk gebruik van de deelnemingsvrijstelling en met name van de regeling van de liquidatieverliezen. Het streven is er daarbij op gericht overkill te vermijden. Dit kan echter, zo is mij gebleken, alleen gerealiseerd worden door middel van ingewikkelde wetgeving. Hierdoor ontstaat een spanning tussen de noodzaak van bestrijding van constructies en de dientengevolge optredende ongewenste ingewikkeldheid van de wetgeving.

Ik betreur het ten zeerste dat het zich in betekenende mate voordoen van constructies tot gevolg heeft dat de fiscale wetgeving nog verder wordt gecompliceerd. Ik hoop en vertrouw er echter op dat in de praktijk zich deze complicering toch maar in zeer beperkte mate zal doen voelen. De bedoeling van dit wetsvoorstel is namelijk mede om een zodanige preventieve werking te bewerkstelligen dat de belastingplichtige afziet van het gebruik van constructies, zodat ik verwacht dat de ingewikkelde bepalingen in de regeling in de praktijk slechts weinig behoeven te worden toegepast. Daar komt nog bij dat die ingewikkelde bepalingen met name betrekking hebben op liquidatieverliezen en die komen in de praktijk niet veel voor. In dit verband moge ik nog wijzen op de regeling zoals die is neergelegd in artikel 29a van de Wet op de inkomstenbelasting 1964. Ook daar is, ondanks de ingewikkeldheid van de regeling, naar ik meen toch een bevredigende situatie bereikt.

8. Budgettaire, personele en dereguleringsaspecten

De budgettaire gevolgen van de voorgestelde herziening van de regeling voor de deelnemingsvrijstelling zijn door het incidentele karakter van liquidatieverliezen en de onvolledigheid van de gegevens uit het verleden, moeilijk te ramen. Ik meen echter dat kan worden uitgegaan van de volgende jaarlijkse budgettaire opbrengst:

- schrappen van de eis van annaal bezit: f 50 mln;
- geen deelnemingsvrijstelling voor zover een afgewaardeerde vordering wordt omgezet in aandelenkapitaal: f 25 mln.;

- geen deelnemingsvrijstelling bij een vaste inrichting die is omgezet in een deelneming: f 5 mln.;
- reparatie liquidatieverliezen: f 90 mln.

In totaal derhalve een jaarlijks budgettaire opbrengst van f 170 mln. Deze opbrengst vloeit geheel voort uit het wegnemen van een onjuist element in de huidige regeling (het annaal bezit) en uit het beëindigen van oneigenlijk gebruik.

Bij in werking treden van het wetsvoorstel aan het einde van 1987 zal een kasopbrengst voor het eerst in 1988 optreden. Het kaseffect zal in 1988 naar verwachting f 85 mln. belopen en zal in 1989 het structurele niveau van f 170 mln. bereiken.

De voorgestelde herziening van de deelnemingsvrijstelling zal, zo verwacht ik, gelet op hetgeen ik hiervoor in paragraaf 7 heb vermeld, op zijn hoogst tot een lichte verhoging van de werkdruk van de belastingrechter leiden. Hetzelfde geldt voor de werkzaamheden van de belastingdienst. Met het oog op de omstandigheid dat thans de bestrijding van constructies met behulp van de bestaande wetgeving reeds veel tijd en inspanning kost, meen ik dat het zelfs niet is uitgesloten dat per saldo voor zowel de rechter als de belastingdienst een verlichting van de werkdruk kan ontstaan indien de door mij geschetste preventieve werking er inderdaad toe leidt dat er zich minder constructies zullen gaan voordoen.

Het wetsvoorstel is getoetst aan de criteria zoals die zijn opgenomen in de aanwijzingen inzake toetsing van ontwerpen van wet en algemene maatregel van bestuur d.d. 16 januari 1985. Daarbij is gebleken dat het wetsvoorstel past in het beleid waarin terughoudendheid met regelgeving wordt betracht. Binnen de opzet van de huidige wettelijke regeling is het niet mogelijk gebleken een eenvoudiger en evenzeer adequate regeling tot bestrijding van het gebleken oneigenlijk gebruik te treffen.

De voorgestelde maatregelen leiden voor het bedrijfsleven in het algemeen niet tot een verzwaring van betekenis van de administratieve lasten. Een liquidatieverlies is naar zijn aard een incidentele aangelegenheid. Een verzwaring van de administratieve lasten concentreert zich bij diegenen die hun toevlucht nemen tot de vormen van oneigenlijk gebruik waartegen dit voorstel van wet zich keert.

Toelichting op de artikelen

Artikel I, onderdeel A (artikel 8, derde lid, van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969). In artikel 8 worden enige redactionele wijzigingen aangebracht in verband met de herziening van de regeling van de deelnemingsvrijstelling.

Artikel I, onderdeel B (artikelen 13, 13a en 13b van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969). Het huidige artikel 13 wordt vervangen door drie nieuwe artikelen. De toegevoegde artikelen 13a en 13b hebben betrekking op de regeling voor liquidatieverliezen. In een bijlage wordt de tekst van de artikelen aan de hand van een aantal voorbeelden toegelicht.

Artikel 13. Het eerste lid vormt een samentrekking van het huidige eerste en vierde lid van artikel 13. De annaal bezitseis is daarbij vervallen. Voorts is de redactie aangepast in verband met de redactie van de volgende leden.

In het tweede lid wordt het begrip deelneming gedefinieerd in die zin dat de oude leden een, drie, zes en zeven zijn samengebracht, waardoor het begrip voortaan in één lid is omschreven. Deze samenvoeging leidt niet tot inhoudelijke wijzigingen, met uitzondering van de laatste volzin van het tweede lid. Met betrekking tot de onderworpenheid is aansluiting gezocht bij de bewoordingen van artikel 2 van het Besluit voorkoming dubbele belasting, zoals dat is gewijzigd bij Besluit van 31 oktober 1985, Stb. 568.

De laatste volzin van het tweede lid beoogt een dam om te werpen tegen het tussenschuiven van een niet onderworpen tussenholding. Daarmee zou immers nog steeds kunnen worden bereikt dat de aanloopkosten van buitenlandse activiteiten worden afgewenteld op de Nederlandse fiscus: in de aanloopfase is er alsdan immers geen sprake van een deelneming zodat afwaarderingen aftrekbaar zijn; vervolgens wordt de zetel verplaatst naar een wel «onderwerpend» land, zodat vervolgens de deelnemingsvrijstelling van toepassing is.

Het derde lid bevat een bepaling met betrekking tot winstbewijzen, welke thans voorkomt in het eerste lid. Het derde lid is overigens inhoudelijk gelijk aan het oude achtste lid in verbinding met artikel 4 van de Uitvoeringsbeschikking vennootschapsbelasting 1971. De bevoegdheid van de minister om een aandelenbezit of een bezit aan bewijzen van deelgerechtigdheid als deelneming aan te wijzen, is vervallen nu zij, gelet op de inhoud van genoemd artikel 4, van geen inhoudelijke betekenis is.

Het vierde lid is inhoudelijk gelijk aan de eerste volzin van het oude tweede lid.

In het vijfde lid wordt de deelnemingsvrijstelling niet van toepassing verklaard op een deelneming in een beleggingsinstelling. Voorts bevat dit lid nog enige andere voorzieningen in verband met beleggingsinstellingen. De redactie is inhoudelijk gelijk aan de tweede en derde volzin van het oude tweede lid.

Het zesde lid bevat allereerst een beperking van de deelnemingsvrijstelling in verband met de afwaardering van een vordering op de deelneming die ten laste van de Nederlandse winst van de belastingplichtige of van een (op het moment van de afwaardering) met hem verbonden lichaam is gebracht. Indien deze afgewaardeerde vordering is omgezet in aandelenkapitaal van het lichaam waarin wordt deelgenomen, geldt tot het bedrag van deze afwaardering de deelnemingsvrijstelling niet voor positieve voordelen uit de deelneming. Om te voorkomen dat de vordering wordt overgedragen aan een buitenlandse tussenholding van de belastingplichtige die de vordering omzet in aandelenkapitaal, waardoor de voorgestelde bepaling zou kunnen worden omzeild, wordt in de tweede volzin de deelnemingsvrijstelling ook in die situatie teruggedragen. Met de term «positieve voordelen» wordt voorkomen dat verliezen die uit hoofde van de deelneming worden geleden, ten laste van de winst van de belastingplichtige kunnen worden gebracht. Voor een uitleg van de term «verbonden lichaam» verwijs ik naar de toelichting op het achtste lid van dit artikel. Wat betreft de uitvoering van de voorgestelde bepaling merk ik op dat de inspecteur zorgvuldig dient bij te houden tot welk bedrag de afwaardering heeft plaatsgevonden en hoeveel positieve voordelen inmiddels zijn ontvangen. Hij zal dit doen op een afzonderlijk in de legger te bewaren staatje, zoals reeds het geval is met betrekking tot onder meer nog te verrekenen verliezen. Door deze wijze van controle zal het voor het lichaam waarin wordt deelgenomen niet zinvol zijn om dividenduitkeringen op te schorten. Tevens zal hier, waar het gaat om verbonden lichamen en buitenlandse tussenholdings, een actief renseigneringsbeleid worden gevoerd.

Ook het zevende lid houdt een inperking in van de deelnemingsvrijstelling. Het gaat hier om de positieve voordelen (zie de toelichting hiervóór op het zesde lid) uit de deelneming, die, ware de buitenlandse onderneming (de vaste inrichting) niet overgedragen aan de deelneming, niet tot voorkoming van dubbele belasting hadden kunnen leiden omdat op grond van artikel 3, derde lid, van het Besluit voorkoming dubbele belasting verrekening van op de in Nederland belastbare winst in mindering gebrachte buitenlandse verliezen uit de acht voorafgaande jaren plaats had moeten vinden. Evenals in het zesde lid wordt ook hier, in de tweede volzin, rekening gehouden met de situatie dat de vaste inrichting wordt overgedragen aan een buitenlands lichaam waar een buitenlandse tussenholding van de belastingplichtige een belang in heeft. Tot het

bedrag van deze niet verrekenende buitenlandse verliezen vallen de positieve voordelen uit de deelneming niet onder de deelnemingsvrijstelling. Op het moment dat er sprake is van een positief voordeel uit de deelneming moet dus worden bezien of het verlies uit de buitenlandse onderneming is verrekenend. Zo dat op dat moment nog niet het geval is, vindt de deelnemingsvrijstelling geen toepassing. Dit moet er uiteraard wel toe leiden dat in zoverre voor de toepassing van het Besluit vervolgens geen verrekening meer behoeft plaats te vinden. Het Besluit zal dan ook, ten einde dat te bereiken, worden gewijzigd. In het geval dat er in hetzelfde jaar zowel van een deelnemingsvoordeel als van buitenlandse winst sprake is gaat het bepaalde in het zevende lid vóór omdat de bepaling van de jaarwinst eerder aan de orde is dan de toepassing van het Besluit voorkoming dubbele belasting. De in dit lid genoemde termijn van acht jaar is gelijk aan de termijn zoals die is genoemd in artikel 3, derde lid, van het Besluit voorkoming dubbele belasting. Verliezen ouder dan acht jaar behoeven niet meer in aftrek te worden gebracht op de volgens het Besluit vast te stellen buitenlandse winst en worden daarom ook in dit kader buiten beschouwing gelaten. Voor de term «verbonden lichaam» verwijs ik wederom naar de toelichting hierna op het achtste lid van dit artikel.

In het achtste lid wordt aangegeven wat onder een met de belastingplichtige verbonden lichaam wordt verstaan en wel in:

onderdeel a. lichamen waarin de belastingplichtige zelf een belang heeft (dochters);

onderdeel b. lichamen die een belang in de belastingplichtige hebben (moeders);

onderdeel c. lichamen waarin een derde een belang heeft, terwijl deze derde ook een belang heeft in de belastingplichtige (zusters).

Het gaat in alle drie de gevallen om een belang van ten minste 33 $\frac{1}{3}$ procent. Nu gesproken wordt over «belang» gaat het niet alleen om directe maar ook om indirecte relaties tussen de genoemde lichamen.

De voorgestelde regeling wijkt op een tweetal punten af van de regeling zoals die is neergelegd in artikel 23d, eerste lid, onderdelen b en c, van de Wet Vpb, welke regeling thans ook voor artikel 13, vijfde lid (de huidige regeling voor de liquidatieverliezen), geldt.

In de eerste plaats is, door de keuze van de term «belang», de reikwijdte verruimd zodat voortaan niet alleen vennootschappen met een in aandelen verdeeld kapitaal onder de regeling vallen. Daardoor wordt tevens bereikt dat bij vennootschappen met een in aandelen verdeeld kapitaal niet meer uitsluitend het aandeel in het gestorte kapitaal beslissend is maar dat ook het aandeel in het geplaatste kapitaal van belang is.

In de tweede plaats speelt in de voorgestelde regeling voor de deelnemingsvrijstelling de periode van vijf jaar, zoals die geldt voor artikel 23d, geen rol. Daaraan is hier geen behoefte.

Artikel 13a. Het eerste en tweede lid wijken inhoudelijk niet af van hetgeen thans in de eerste twee volzinnen van artikel 13, vijfde lid, is opgenomen.

In het derde lid is het voorstel neergelegd voor een dividendcorrectie. Zoals reeds in het algemene deel van deze memorie is toegelicht wordt voorgesteld de huidige regeling aan te vullen met een bepaling waardoor in ieder geval voordelen uit hoofde van de deelneming genoten in het jaar waarin het ontbonden lichaam zijn onderneming geheel of nagenoeg geheel heeft gestaakt, in de drie jaren daarvoor en in de jaren daarna, tot de liquidatie-uitkering worden gerekend. Zo het besluit tot ontbinding eerder is genomen dan in het derde jaar voorafgaande aan de gehele of nagenoeg gehele staking dan behoren de positieve voordelen die in deze eerdere periode aan de belastingplichtige toevoelen uiteraard ook tot de liquidatie-uitkering. Voor wat betreft het stakingscriterium is aansluiting gezocht bij het bepaalde in artikel 20, vijfde lid, van de Wet Vpb.

Het vierde lid bevat de reeds eerder besproken regeling voor de tussenholding. Het volgens het tweede lid berekende liquidatieverlies wordt niet in aftrek toegelaten voor zover het daarbij gaat om deelnemingsverliezen die de tussenholding heeft geleden. Daarmee wordt voorkomen dat niet aftrekbare deelnemingsverliezen worden getransformeerd in aftrekbare liquidatieverliezen. Indien de tussenholding (aftrekbare) liquidatieverliezen heeft geleden, worden die, bij de liquidatie van de tussenholding, wel in aftrek toegelaten. In het geval de ontbonden tussenholding tevens een deelneming heeft gehad die, sedert de verkrijging van de deelneming in de tussenholding door de belastingplichtige, in waarde is gestegen, wordt het buiten aanmerking te laten deelnemingsverlies met deze waardevermeerdering verminderd. Slechts een negatief saldo wordt dus in aftrek gebracht op het liquidatieverlies. Indien naast de belastingplichtige ook een derde een belang had bij de tussenholding worden de waardedaling en waardevermeerdering uiteraard slechts in aanmerking genomen voor zover deze de belastingplichtige aangaan. Om dubbeltellingen te voorkomen wordt in de laatste volzin van dit lid bepaald dat slechts éénmaal met dezelfde waardedaling of -stijging rekening wordt gehouden in situaties waarbij sprake is van, kort gezegd, een aantal tussenholdings onder elkaar.

Het vijfde lid bevat een bepaling ter zake van het opgeofferde bedrag waar het gaat om de verschuiving van een deelneming binnen de groep van verbonden lichamen. Zulk een regeling komt thans ook voor in artikel 13, vijfde lid. Indien door de werking van het vierde lid een liquidatieverlies geheel of gedeeltelijk niet in aanmerking is genomen wordt daarmee bij het bepalen van het opgeofferde bedrag van de in het kader van de ontbinding van de tussenholding verkregen deelneming rekening gehouden. Daarmee wordt voorkomen dat zulk een verlies in het geheel niet – ook niet bij de liquidatie van die deelneming – in aanmerking zou kunnen komen.

Het zesde lid regelt dat een liquidatieverlies eerst op het moment van de voltooiing van de vereffening in aanmerking wordt genomen en dan nog alleen indien aan bepaalde voorwaarden is voldaan.

De eerste voorwaarde (onderdeel a) houdt in dat rekening wordt gehouden met het eventueel, in samenhang met de geliquideerde deelneming, in aanmerking komen voor verliescompensatie. Dit houdt verband met het volgende. Indien de onderneming buiten het concern wordt voortgezet, dat wil zeggen anders dan door de belastingplichtige of een met hem verbonden lichaam, dan wordt het liquidatieverlies in aanmerking genomen. Naar mijn oordeel is hiertoe echter geen aanleiding, indien de compensabele verliezen van het ontbonden lichaam de onderneming volgen, zoals in het buitenland wel voorkomt; het recht op verliescompensatie is dan immers nog niet verloren gegaan; de situatie lijkt alsdan sterk op verkoop van een deelneming, de voorgestelde behandeling sluit daarbij aan. Ook in gevallen waarin de belastingplichtige of een met hem verbonden lichaam recht kan doen gelden op enigerlei fiscale tegemoetkoming (soms blijven de compensabele verliezen van de geliquideerde dochter beschikbaar voor nieuwe activiteiten van de moeder), is er in beginsel geen reden de regeling voor liquidatieverliezen toe te passen. Ik kan mij echter voorstellen dat de omvang van de tegemoetkoming gering is vergeleken met de omvang van het liquidatieverlies. Onverkorte toepassing van de voorgestelde wettelijke regeling zou dan bijzonder hard aankomen. Ik stel dan ook voor in dergelijke situaties met toepassing van de hardheidsclausule het liquidatieverlies toch geheel of ten dele in aanmerking te nemen.

De woorden «recht geldt» dienen, zo merk ik tot slot op, in objectieve zin te worden opgevat. Het gaat er dus om dat de (buitenlandse) wetgeving een mogelijkheid voor verliesverrekening moet bevatten en het doet er niet toe of er ook feitelijk wel een mogelijkheid tot verrekening is. Het is evenzeer niet mogelijk om, bij voorbeeld, door afstand te doen van een

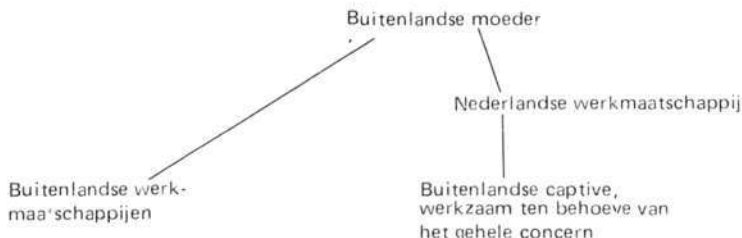
recht op verliescompensatie de weg vrij te maken voor het in aanmerking nemen van een liquidatieverlies.

De tweede voorwaarde (onderdeel b) heeft betrekking op het feit dat de banden tussen de belastingplichtige, c.q. het concern waartoe de belastingplichtige behoort, en de onderneming van het ontbonden lichaam geheel moeten zijn verbroken vóór een liquidatieverlies in aanmerking kan worden genomen. Op deze voortzettingsproblematiek wordt bij de toelichting op artikel 13b ingegaan.

De derde voorwaarde (onderdeel c) houdt in dat de belastingplichtige naast de omvang van zijn liquidatieverlies ook overtuigend moet aantonen dat voldaan is aan de voorwaarden gesteld onder a, 1°, en b. Dat houdt in dat hij het volledige bewijs moet leveren dat de door hem bij zijn aangifte gepresenteerde berekening juist is, voor zover het gaat om aangelegenheden die hemzelf aangaan. Voor zover het gaat om de vraag of een derde die de onderneming van het ontbonden lichaam voortzet recht krijgt op verliescompensatie, kan worden volstaan met «aannemelijk maken». Naar ik mij voorstel zal het overtuigend aantonen veelal kunnen gebeuren door overlegging van een aantal documenten: aankoop- of oprichtingsdocumenten, jaarstukken van de deelneming, en dergelijke. Er is van afgezien om overlegging van bepaalde stukken voor te schrijven. Ik zie geen reden op dit punt de voor het fiscale recht geldende vrije bewijsleer in te perken.

Het zevende lid ziet op de situatie van Holland-routing. De voorgestelde maatregel houdt in dat, zo het belang bij de Nederlandse belastingplichtige uiteindelijk grotendeels (dus voor meer dan 50%) berust bij één niet binnen het Rijk gevestigd lichaam, het liquidatieverlies beperkt verrekenbaar is. Beperkt in die zin dat wordt gezien in hoeverre de activiteiten van de geliquideerde buitenlandse dochter passen bij de activiteiten van de Nederlandse tussenholding. Naarmate de activiteiten van de buitenlandse dochter minder in de lijn van de Nederlandse tussenholding liggen is het immers aannemelijker dat de deelneming niet wordt gehouden op Nederlands initiatief. Indien de Nederlandse belastingplichtige een onderneming drijft in de lijn waarvan het aanhouden van die buitenlandse deelneming lag, kan het liquidatieverlies worden verrekend met de resultaten van die onderneming. Met het begrip «in de lijn van de normale uitoefening.....» wordt, zo merk ik nog op, gebruik gemaakt van een reeds thans in de deelnemingsvrijstelling bekend begrip. In de context van de door mij voorgestelde bepaling houdt dit begrip in dat ware de Nederlandse tussenholding een vaste inrichting van de buitenlandse moeder, de door de tussenholding gehouden aandelen in de buitenlandse dochter tot het verplichte ondernemingsvermogen van die vaste inrichting zouden behoren. Alsdan is er dus sprake van een voldoende materiële band tussen tussenholding en deelneming. Het lijkt mij nuttig om op deze plaats aan de hand van een voorbeeld aan te duiden wat de reikwijdte van het hiervoor aangeduide begrip is.

Voorbeeld van Holland routing:

Nu de uitoefening van het verzekeringsbedrijf geen onderdeel uitmaakt van de werkzaamheden van de Nederlandse werkmaatschappij zouden de aandelen in een buitenlandse captive die werkzaam is voor het gehele

concern volgens het bovenvermelde criterium immers niet zijn te rekenen tot het in Nederland aanwezige ondernemingsvermogen.

Wat betreft de techniek van de verrekening merk ik nog het volgende op. Het liquidatieverlies ten aanzien van de buitenlandse deelneming wordt verrekend met de winst van de Nederlandse onderneming in de lijn waarvan het aanhouden van die deelneming lag. Zo de Nederlandse belastingplichtige slechts één (materiële) onderneming drijft doen zich hier geen specifieke problemen voor. Is dat niet het geval, veelal zal er dan sprake zijn van een fiscale eenheid, dan ligt het wat moeilijker. De regeling houdt namelijk in dat bij een fiscale eenheid waarbij bij voorbeeld sprake is van drie verschillende ondernemingen de winst, indien de onderneming van de buitenlandse dochter in de lijn ligt van één van die drie ondernemingen, moet worden gesplitst. Met de winst van de desbetreffende onderneming wordt dan het liquidatieverlies verrekend, waarna de winst van de fiscale eenheid weer samengevoegd wordt tot één bedrag. Indien het te verrekenen verlies groter is dan de winst van de onderneming in de lijn waarvan de onderneming van de geliquideerde dochter lag, is het resterende bedrag verrekenbaar met de winst uit de drie voorafgaande en de acht volgende jaren van de desbetreffende onderneming.

In die gevallen waarin het in aanmerking nemen van een liquidatieverlies is uitgesteld vanwege een onvoltooide staking van de onderneming die werd gedreven door het ontbonden lichaam, wordt, zo bepaalt het achtste lid, het liquidatieverlies op verzoek van de belastingplichtige bij beschikking vastgesteld. Hiermee is de rechtszekerheid gediend; tegen de beschikking zijn bezwaar en beroep mogelijk. Dit brengt zoveel als mogelijk helderheid in situaties, die in de uitvoeringspraktijk veelal complex zullen zijn. Een nieuw feit kan aanleiding zijn om de beschikking te herzien. Indien het liquidatieverlies dan reeds mocht zijn verrekend, kan navordering plaatsvinden.

Artikel 13b. In het eerste lid wordt het moment aangegeven waarop een liquidatieverlies ter zake van een geliquideerde deelneming waarvan de (materiële) onderneming geheel of gedeeltelijk is voortgezet door de belastingplichtige – welk verlies op grond van artikel 13a is berekend, maar nog niet in aanmerking is genomen – in aftrek mag worden gebracht op de winst van belastingplichtige. Dat kan zijn:

- op het moment dat de onderneming door de belastingplichtige geheel is gestaakt; of
- op het moment dat de onderneming geheel of gedeeltelijk wordt voortgezet door een derde (dus buiten het concern waartoe belastingplichtige behoort). Daarnaast moet zijn voldaan aan de voorwaarden van artikel 13, zesde lid, onderdelen a en c: aangetoond moeten dus zijn de omvang van het liquidatieverlies en, voor zover het daarbij niet gaat om derden, het feit dat ter zake van de verliezen geen tegemoetkoming of aanspraak daarop is gegeven.

Wanneer de onderneming van het ontbonden lichaam geheel of gedeeltelijk wordt voortgezet (al dan niet in de vorm van een vaste inrichting) door een lichaam waarin door de belastingplichtige of een daarmee verbonden lichaam wordt deelgenomen, wordt eveneens geen liquidatieverlies op grond van artikel 13a in aanmerking genomen. Het tweede lid van artikel 13b bewerkstelligt vervolgens dat dit verlies toch niet verloren gaat. Het voor de deelneming, die de onderneming van het ontbonden lichaam voortzet, opgeofferde bedrag wordt namelijk verhoogd met het op grond van artikel 13a berekende liquidatieverlies. Ook hier dient tegelijkertijd voldaan te zijn aan de bepalingen van artikel 13, zesde lid, onderdelen a en c.

Artikel I, onderdeel C (artikel 30, eerste lid, van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969). De redactie van dit lid, dat nog steeds van belang

is, is aangepast aan de gewijzigde tekst van artikel 13a waarin het liquidatieverlies wordt gedefinieerd.

Artikel II (overgangsbepaling). Het in artikel 13a, zesde lid, onderdeel c, voorgestelde houdt onder meer in dat de omvang van het liquidatieverlies overtuigend moet worden aangetoond. De bewaarperiode van boeken en andere bescheiden is in artikel 54 van de Algemene wet inzake rijksbelastingen gesteld op 10 jaren.

Ofschoon het fiscale recht een vrije bewijsleer kent, zodat het de belastingplichtige in beginsel vrij staat de omvang van het liquidatieverlies overtuigend aan te tonen zonder of met schriftelijke bescheiden, meen ik dat zonder de voorgestelde overgangsbepaling te veel wordt gevegd van een belastingplichtige die vóór de inwerkingtreding van deze wet in redelijkheid kon menen sommige stukken te kunnen wegdoen na het verstrijken van de wettelijke bewaarplicht. In zoverre vindt de verzwaaring van de bewijslast geen toepassing maar wordt volstaan met aannemelijk maken.

Artikel III (inwerkingtreding). Voorgesteld wordt deze wet in werking te laten treden met ingang van de tweede dag na de datum van uitgifte van het Staatsblad waarin zij wordt geplaatst. Dit voorstel leidt ertoe dat voor wat betreft het annaal bezit, afwaarderingen en interim-dividenden, welke plaatshebben onderscheidenlijk worden genoten vóór de datum van inwerkingtreding van deze wet, de bestaande regeling van toepassing blijft; deze fiscaal relevante feiten vallen derhalve nog onder de oude regeling. Dit geldt ook waar het gaat om positieve voor die datum genoten voordelen uit hoofde van een deelneming waarbij sprake is geweest van volstorting van het aandelenkapitaal met een afgewaardeerde vordering; op voordelen genoten na de inwerkingtreding van de wet is daarentegen het nieuwe regime van toepassing. Hetzelfde geldt in situaties waarin een vaste inrichting is ingebracht in een deelneming.

Voor wat betreft de liquidatieverliezen merk ik het volgende op. De huidige regeling houdt in dat een liquidatieverlies in aanmerking wordt genomen «in het jaar» waarin de vereffening is voltooid. In artikel 13a, zesde lid, wordt voorgesteld: het tijdstip waarop de vereffening is voltooid. Met deze wijziging in samenhang met de voorgestelde regeling voor de inwerkingtreding wordt bereikt dat op liquidatieverliezen waarbij de vereffening is voltooid vóór de datum van inwerkingtreding van deze wet de oude regeling van toepassing is. Voor vereffeningen welke op of na de datum van inwerkingtreding worden voltooid, geldt de nieuwe regeling.

De Staatssecretaris van Financiën,
H. E. Koning